

BECKER, Lidia (2009): *Hispano-romanisches Namenbuch*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 1.300 p.

Hispano-romanisches Namenbuch és el títol de la tesi doctoral presentada per la Dra. Lidia Becker l'estiu del 2007 a la universitat alemanya de Trier i dirigida pel Dr. Dieter Kremer, romanista que l'any 1987 va iniciar el projecte *Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane (PatRom)* conjuntament amb un grup d'especialistes de lingüística històrica de cada un dels dominis lingüístics de la Romània. L'objectiu, com bé sabem, era elaborar un diccionari representatiu de cognoms dels dominis lingüístics romànics, explicats des d'un punt de vista històric i lingüístic. Es tractava d'un diccionari històric i comparatiu de l'antroponímia, de base lèxica, de les diferents llengües romàniques.

Malgrat que la Dra. Becker no va treballar directament en el projecte *PatRom*, sí que podem dir que va beure de les fonts filològiques del *PatRom* i per això, a *Hispano-romanisches Namenbuch*, presenta una investigació dels noms personals preromans, llatins i grecs d'etimologia llatina de la Península Ibèrica durant l'Edat mitjana (segles VI al XII) seguint, en bona mesura, la metodologia impulsada pel Dr. Kremer al projecte *PatRom*. Sense por a equivocar-nos, podem dir que *Hispano-romanisches Namenbuch* és una completa enciclopèdia de l'antroponímia hispànica d'origen llatí documentada als segles VI-XII a la Península Ibèrica.

El treball consta aproximadament de mil cent noms de persona on s'estudia, principalment, la seva estructura lingüística (etimologia, semàntica, morfologia, formació de paraules) a més d'altres qüestions contigües com la motivació de la designació dels noms, els problemes culturals i sociohistòrics en la formació de l'antroponím, i els aspectes diastràtics (noms jueus i mossàrabs, per citar dos casos). La base de l'estudi, com ja hem dit, és la documentació recollida i analitzada en les edicions dels documents medievals que apareixen citades a les pàgines finals d'aquest treball (p. 1079-1086). Si passem a comentar aquestes fonts documentals, remarcarem que són ben representatives de cadascuna de les varietats romàniques que anaven forjant-se a partir del segle sisè. Citem-ne, a tall d'exemple, algunes.

Dels comtats catalans destaquen edicions com el *Cartoral, dit de Carlemany, dels bisbe de Girona (segles XI-XIV)*, el *Cartulari de Poblet*, el *Cartoral de Santa Maria de Roses (segles X-XIII)*, el *'Llibre Blanch' de Santas Creus: Cartulario del siglo XII*, el *Cartulario de Sant Cugat dels Vallès*, el *Diplomatari de la Catedral de Barcelona (844-1000)*, de la *Catedral de Tortosa (1062-1193)* i de la *Catedral de Vic (segles IX-X)* i el *Diplomatari de Santa Maria de Poblet (960-1177)*, com a exemples que ajuden a fer-se una idea de la molta documentació ja publicada i expurgada. Si repassem, ara, la documentació castellana ens referirem al *Cartulario de San Pedro de Arlanza*, al *Cartulario del Monasterio de Esclonza*, al *Libro o Regla o Cartulario de la antigua Abadía de Santillana del Mar*, al *Cartulario de San Millán de la Cogolla (759-1076)*, a la *Colección de la abadía de Santa María de Benevívere*, a la *Colección Diplomática de San Salvador de Oña (822-1284)*, a la *Documentación del Monasterio de las Huelgas de Burgos (1116-1230)*, a més dels ja coneguts i imprescindibles *Documentos lingüísticos de España. Reino de Castilla*, editats per Ramón Menéndez Pidal.

Exemples de documentació aragonesa són, entre d'altres, el *Cartulario de Albelda (921-1196)*, el *de San Juan de la Peña*, la *Colección Diplomática de la Catedral de Huesca*, la *Colección Diplomática de San Andrés de Fanlo (958-1270)* i la *Colección Diplomática de Obarra (siglos XI-XIII)*. Dels documents navarresos cal destacar la del Monasterio de Santa María de Fitero, la *Colección Diplomática de Irache (958-1222)* i la medieval *de Leire* (segles IX-XI). Pel que fa al domini lingüístic astur tenim documents com el *Cartulario de San Vicente de Oviedo (781-1200)*, la *Colección Diplomática del monasterio de Belmonte* i la *Colección de los documentos de la Catedral de Oviedo*. I de documentació gallegoportuguesa podem citar la *Colección Diplomática del monasterio de San Lorenzo de Carboneiro*, la *del Monasterio de San Esteban de Sil*, la *del Monasterio de San Pedro de Rocas*, *Documentos del Cartulario del Monasterio de Celanova (años 975 a 1164)*, *Le cartulaire Baio-Ferrado du monastère de Grijó (siècles XI-XIII)*, una *Colección de Documentos Medievais Portugueses (1101-1124)* i documents de l'època de la reconquesta cristiana del *Mosteiro de Lorvão*.

Cal fer notar la documentació lleonesa utilitzada per ser aquesta una de les més abundants: la *Co-*

lección *Diplomática del Monasterio de Carrizo (969-1260)*, la ingent *Colección documental del Archivo de la Catedral de León (775-952)*, la *Colección Diplomática de Santa María de Otero de las Duañas*, la *Colección Diplomática del monasterio de Sahagún (siglos IX-X)*, com a exemples més significatius. Finalment cal que destaquem, del domini lingüístic basc, l'imprescindible treball de Luis Michelena titolat *Textos arcaicos vascos*, publicat el 1964.

Com veiem, el corpus fonamental utilitzat, del qual nosaltres hem fet sols una selecció, és considerable i abundós, aspecte que cal que destaquem en un estudi d'onomàstica romànica medieval com el ressenyat.

L'estructura en si mateixa de l'estudi de la professora Becker és molt clar. La primera part (p. 9-107) és un estudi ben aprofundit de tota l'onomàstica aplegada del qual volem destacar cinc aspectes. En primer lloc, la classificació diatràtica i sociohistòrica de l'antroponímia (p. 46-65): noms jueus i hebreus (*Abraham, Donadeus, Vivas*), noms mossàrabs (*Iunis, Maurane, Nasser*), noms cristians (*Christianus, Epiphanius, Hosianna*) són alguns dels grups que apareixen. Un segon aspecte és la classificació a partir de l'etimologia del nom (p. 65-73: noms preromans (*Asturius, Bocontius, Galanus*), nom bascos (*Andere, Ochoa, Semero*), noms grecs (*Aeneas, Pergamius, Theodosius*), noms llatins (AELIUS, -A, MANTEL(L)IUS, VALERIUS, -A) i noms romànics d'origen llatí que són els predominants (*Annius, Marcitus, Ramella*). En tercer lloc, la classificació semàntica dels noms delexicals d'etimologia llatíromànica: segons el caràcter (*Alegretus, Virtute, MALUS*), les circumstàncies de naixement (*Exposita, Trobatus, SPERATUS*), l'aparença (*BELLUS, Composita, Decorosa*), l'origen (*CASTELLANUS, NARBONENSIS, VILLANA*), entre d'altres grups.

Un quart aspecte que cal comentar són els sufixos segons el seu origen lingüístic (p. 82-93), que dona lloc a noves formacions personals: sufixos romànics com -ICIUS, -A (*AURICUS, Dignicius, *Domicia*), -ELLUS, -A (*Abrunellus, *Petronella, Venerellus, -a*), -INUS (*Abbatinus, Penninus, VICTORINUS*), -OSUS (*Aurosius, -a, FORMOSUS, GLORIOSUS*), --ottus (*Bellotus, *Ennecotus, *Fillotus*) són alguns dels més destacats. També trobem sufixos d'origen grec com ις, -ιδος (*Argentis*) i d'origen basc com -ko (*Lupaco, Vitaco*), -ndo (*Lupando*), -nko (*Duranco, Lupanco*). També és molt acurat el llistat de sufixos patronímics que se'ns ofereix: -iz (*Aroniz, Nunniz, Zanoniz*), -oz (*Velascoz, Ennecoz, Ordonioz*), -uz (*Munnuz, Nunnuz, Obecuz*), -eiz (*Axubeleiz, Gardeleiz, Gudesteiz*), -oiz (*Albaroiz, Annusoiz, Baldoiz*) i el d'origen grec -ιδης (*Cresconides, Nunides, Pertrides*). I un cinquè punt que destacarem és la classificació dels noms compostos en la qual s'estableixen grups com *adjectiu + substantiu* (*Albavita, Miauro, Dulcevit*), *substantiu + substantiu* (**Domnauro, Lupadonna, Paterdomnus*), *adjectiu + adjectiu* (*Altabella, Bonbellus, Dexterbonus*) com a casos més esclaridors.

La segona part de l'estudi és el més llarg i s'hi aborda l'anàlisi de cadascun dels 1.100 noms seguint, principalment, una mateixa estructura: lema, forma masculina i femenina d'aquest lema i, si escau, derivats del lema principal i de la seva forma masculina i femenina, i noms compostos dels quals aquest lema principal forma part. Vegem-ne algun exemple: FORTUNA (nom romànic que és el lema principal), FORTUNA que és la forma femenina, FORTUNIUS (un derivat de FORTUNA) i FORTUNATUS i FORTUNATA com a noms compostos de FORTUNA (p.510-519). Un altre exemple podria ser el de PRIMUS (nom romànic d'origen llatí que és el lema principal), PRIMUS que és la forma masculina i PRIMA que és la forma femenina, PRIMICIA i PRIMIANUS (tots dos derivats de PRIMUS) i PRIMOGENITUS que és un nom compost del qual forma part PRIMUS (p. 885-886). Tots aquests lemes i les seves variants masculines i femenines, derivades i compostes són discutides des del punt de vista lexicològic i en base a un corpus documental molt extens, com ja hem comentat a la primera part d'aquest ressenya.

La utilitat d'*Hispano-romanisches Namenbuch* és transcendent i indispensable per a l'estudiós de l'onomàstica hispanoromànica medieval. Un complet índex (p. 1.109-1.166) ajuda a localitzar cadascuna de les formes desitjades i la fa encara més accessible a l'estudiós de l'onomàstica d'una zona i/o espai geogràfic de la Romània. Només ens queda felicitar a la Dra. Lidia Becker pel treball fet i l'editorial Max Niemeyer Verlag, la qual en la seva sèrie *Patronymica Romanica* l'ha acollit entre les seves publicacions.

Moisés SELFA SASTRE
Universitat de Lleida